

Nr 998

Av herr Hermansson m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 138, angående studiesocialt stöd till studerande ungdom.

Studiesociala utredningen understryker starkt utbildningens stora betydelse för den ekonomiska framstegstakten och för den sociala och kulturella utvecklingen. Studiehjälpsutredningen vill ha den målsättningen för det samhälleliga stödet åt de studerande, att alla ungdomar skall beredas möjlighet till den utbildning, för vilken de har förutsättningar och intresse, oavsett social och ekonomisk bakgrund och oberoende av bostadsort.

Till en sådan målsättning ansluter vi oss. Avgörande för de ungas möjlighet till utbildning bör nämligen enligt vår mening vara uteslutande studielämplighet och intresse. En verklig demokratisering av vårt undervisningsväsende är sålunda i hög grad avhängig av elevernas ekonomiska möjligheter att fortsätta utbildningen utöver grundskole- eller gymnasienivå.

Vi är nu inne i en period av strävanden att bygga ut de gymnasiala skolformerna. En kraftig och snabb sådan utbyggnad betraktar vi som synnerligen angelägen. Grundläggande för den fortsatta utbildningen är nämligen det val som sker omedelbart efter grundskolan. Fortsättningen i gymnasium, fackskola eller annan form av yrkesutbildning är förutsättning för utbildning vid universitet och högskolor. Det är därför av särskild betydelse att det ekonomiska studiestödet på gymnasial nivå dimensioneras så att ingen studielämplig och studieintresserad av ekonomiska skäl behöver tveka om att gå vidare.

Det är ett demokratiskt rättvisekrav att de ekonomiska villkoren för studier blir sådana att alla i princip ges samma möjlighet. Därtill kommer att en ökad rekrytering till den högre undervisningen måste ske för att tillgodose viktiga samhällsintressen. Det är stor brist på läkare, lärare, forskare, tekniker och personal i övrigt till verksamhetsområden som kräver högre utbildning. Detta är den främsta anledningen till de stora svårigheter som uppstått för sjukvårdens och skolväsendets utveckling för att nämna ett par av bristområdena.

Det finns emellertid många som vill utbilda sig men måste avstå på grund av ekonomiska svårigheter. En oproportionerligt liten del av studenterna kommer från arbetarklassen. Och en ännu mindre procentuell del från detta stora befolkningsskikt fortsätter utbildningen efter studentexamen.

I regeringsförslaget konstateras att avtappningen från socialgrupp 3 börjar
1 — Bihang till riksdagens protokoll 1964. 4 saml. Nr 998—1002

redan vid inträdet till gymnasiet, vilket borde vara anledning att utforma stödet på gymnasiestadiet på ett betydligt generösare sätt än vad som nu föreslås. Därmed skulle man vidta förberedande åtgärder för att underlätta rekryteringen även till högre studier, men därtill måste också inom den sistnämnda delen av utbildningsväsendet vidtas effektivare stödåtgärder än vad regeringen föreslagit.

Föräldrar och elever från arbetarklassen påverkas naturligtvis inte bara av de ekonomiska villkoren för studier vid gymnasier och därmed jämförliga skolor utan också av möjligheterna för eleverna att gå vidare till högre utbildning.

Vi beklagar därför att regeringen inte låtit sin deklarerade sympati för ett system med studielön utmynna i ett förslag som kunde anses vara ett första stort steg i syfte att åstadkomma en sådan demokratisk form för ersättningen åt de studerande.

Totalt kommer nu ytterligare ett betydande belopp att satsas på studiecociala åtgärder, men omfattning och form för stödet är sådana att de inte i tillräcklig grad kommer att förändra nuvarande sociala snedbelastning vid rekryteringen till den högre utbildningen. I väsentlig grad förblir den postgymnasiala utbildningen ett privilegium för folk med stora inkomster. I vissa fall innebär det föreslagna systemet till och med en försämring jämfört med nuvarande naturastipendier.

Vad som främst faller i ögonen är otillräckligheten i den föreslagna studiehjälpens grundbelopp. Det hade varit rimligt att redan nu höja beloppet till 150 kronor per månad, och vi förutsätter att man inom en snar framtid måste ta denna fråga under omprövning. En höjning till 100 kronor per månad bör dock vara minimum. Samma synpunkter kan anföras i fråga om det föreslagna studiebidraget åt elever som uppnår 21 års ålder under det kalenderår de påbörjar utbildningen vid gymnasier, fackskolor och yrkesskolor. Härvidlag bör redan nu ske en väsentlig förhöjning.

I fråga om tilläggsbidragen anser vi att inackorderingstillägget bör fördubblas samt att resetillägget skall täcka den verkliga resekostnaden i de fall som närmare angivits i det föreslagna studiehjälpsreglementets § 11.

Vidare föreslår vi att fria läroböcker och fri studiemateriel införes i gymnasierna samt övriga skolor på motsvarande utbildningsnivå.

För att undvika en ytterligare fördröjning av en nödvändig reform kommer vi att stödja regeringens förslag i fråga om den allmänna utformningen av studiestödet men föreslå vissa förbättringar. Bifall till våra ändringsyrkanden innebär avsevärt ökade statsbidrag till studiestöd. Men detta är enligt vår mening oundvikligt för att åstadkomma en demokratisering av utbildningsväsendet och för att stimulera rekryteringen till högre studier.

Under hänvisning till vad sålunda anförts föreslår vi,

att riksdagen beslutar,

att studiebidragets grundbelopp skall fastställas till 100 kronor per månad,

att förhöjda studiebidrag till studerande, som uppnår 21 års ålder under det kalenderår de påbörjar utbildning vid gymnasier etc., skall utgå med 300 kronor per månad,

att till studerande i behov av inackordering utgår ett inackorderingstillägg med 200 kronor per månad,

att resetillägg utgår med belopp motsvarande de verkliga kostnaderna,

att fria läroböcker och fri skolmateriel skall ges åt elever i gymnasier och andra skolor på motsvarande utbildningsnivå,

att studiemedel för postgymnasiala studier utgår med maximum 7 500 kronor per studieår, varav 3 500 kronor per studieår i form av studiebidrag,

att lånen skall göras räntefria och utan indexreglering, samt

att åldersgränsen för erhållande av lån sättes till 16 år.

Stockholm den 27 april 1964

C.-H. Hermansson

H. Hagberg

Henning Nilsson
